

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ. ГЛОБАЛЬНІ ЗМІНИ КЛІМАТУ

*Н. В. Охота, М.Ю. Василенко
здобувачі вищої освіти
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Миколаївський національний аграрний університет*

Глобальна зміна клімату стала однією з найнагальніших екологічних проблем, до вирішення якої прикута увага людства. Її наслідками є небезпечні погодні катаклізми, різкі зміни погоди, паводки, повені, сильні вітри, зливи і дощі, град, посухи, що призводять до значних екологічних та економічних збитків у всьому світі. За даними Всесвітньої метеорологічної організації останні три роки стали трьома найтеплішими роками в історії спостереження. Посилення непередбачуваності погодних умов ставить під загрозу виробництво продовольства, підвищення рівня моря збільшує ризик природних катастроф.

Цілком очевидно, що вже зараз зміна клімату впливає на права людини. І в майбутньому цей вплив лише посилюватиметься. Генеральний секретар Amnesty International Кумі Найдун ототожнив, що мільйони людей потерпають від жахливих наслідків надзвичайних природних катастроф, підсилених кліматичними змінами – від затяжної посухи в Субсахарській Африці до руйнівних тропічних ураганів у Південно-Східній Азії, Карибському морі та на Тихому океані. Упродовж літа 2018 року населення Північної півкулі від Полярного кола до Греції, Японії, Пакистану та США пережило виснажливу спеку та руйнівні лісові пожежі, які забрали життя сотен людей. У той час як ми

розуміємо процес зміни клімату переважно через його вплив на наше навколишнє середовище, саме руйнівні наслідки, із якими людство зіштовхується зараз та буде зіштовхуватись у майбутньому через зміну клімату, роблять цю проблему невідкладним питанням порядку денного захисту прав людини. Зміна клімату примножить та поглибить нерівність, а її ефект у майбутньому буде тільки накопичуватися та погіршуватись. Це зруйнує життя нинішніх і майбутніх поколінь. Саме тому нездатність урядів протистояти кліматичним змінам, реальність яких підкріплена надзвичайною кількістю наукових доказів, може стати найбільшим порушенням прав людини в історії та зачепить декілька поколінь.

Відповідно до доповіді Міжурядової групи експертів зі зміни клімату наукові дослідження свідчать, що зміна клімату в результаті антропогенного впливу з кінця XIX століття лише приблизно на третину пов'язана з природними змінами, а на дві третини обумовлена діяльністю людини, зокрема збільшенням концентрації парникових газів в атмосфері. Також зміна клімату впливає на водний баланс нашої планети: залежно від регіону та пори року, це може вплинути на кількість води в річках, що потенційно може спричинити більше повені чи посухи. Річковий потік є важливим показником водних ресурсів, доступних людям та навколишньому середовищу. Кількість доступної води також залежить від інших факторів, таких як пряме втручання у кругообіг води або зміна землекористування. Наприклад, якщо воду направляти на зрошення або регулювати через водосховища, або ліси очищати і вирощувати на їх місці монокультури, це може вплинути на річковий потік.

Україна має один із найнижчих серед європейських країн показників забезпеченості власними водними ресурсами, що становить лише 1 тис. куб м місцевого стоку на 1 мешканця, в той час як у Канаді цей показник складає 94,3 тис. куб. м, Росії – 31 тис. куб. м, США – 7,4 тис. куб. м, Німеччині – 1,9 тис. куб. м. Водночас забезпеченість місцевими водними ресурсами в окремих регіонах країни відрізняється в десятки разів: від 0,14 км³ /рік у Херсонській області до 7,92 км³ /рік у Закарпатській області [1].

В Україні за даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України середня річна температура з початку XX століття зросла більш ніж на 2°C, в тому числі на 1,2°C – за останні 30 років [2].

2019 рік став роком пропагування запобігання глобальної зміни клімату, коли мільйони студентів у всьому світі брали участь в акціях протесту «П'ятниці для майбутнього», під час яких вони закликали до рішучих дій щодо реагування на зміну клімату. І як зазначила, Грета Тунберг, кліматична активістка та засновниця «Шкільного кліматичного страйку» – зміна клімату завдає усім нам шкоди зараз та буде завдавати її в майбутньому, якщо уряди не почнуть діяти. Однак ефект від зміни клімату буде особливо відчутним для окремих груп людей – для тих, хто вже і в наш час вважаються дискримінованими, незахищеними чи вразливими. Також вона підкреслила, де саме зміна клімату може поглибити нерівність: між розвинутими державами та державами, що розвиваються; між різними етнічностями та класами; між статями, поколіннями, общинами.

Таблиця 1 Водні ресурси України

Вид ресурсів	Водні ресурси в роки за водністю, км ³	
	середній	дуже маловодний
Місцевий річковий стік	52,4	29,7
Загальні ресурси річкового стоку	209,8 / 87,1	151,4 / 55,9
Прогнозні ресурси підземних вод	22,5	22,5
У тому числі гідравлічно не зв'язані з поверхневим стоком	7,0	7,0
Загальні ресурси прісних вод	216,8 / 94,1	158,4 / 62,9

Джерело: сформовано авторами за інформацією [1].

Однак, на цей час зусилля щодо стримування глобального потепління не приносять бажаного результату. Так, за даними Організації Об'єднаних Націй, замість обмеження глобального потепління на рівні до 1,5°C в рамках Паризької угоди 2015 року, нині світ перебуває на шляху до потепління на рівні 5 3,2°C до 2100 року [3].

За останні роки майже вдвічі зросла повторюваність днів з максимальними температурами влітку понад 35 і 40°C, що належить до екстремальних погодних явищ. На більшій частині України вже спостерігається тенденція до посилення посух, збільшення кількості та тривалості спекотних періодів та посилення пожежної небезпеки, зросла повторюваність та інтенсивність гроз, сильних злив, граду, шквалів.

Зміна клімату на території України підвищує ризики для стану здоров'я населення, екосистем, водних, лісових ресурсів, сталого функціонування енергетичної інфраструктури та агропромислового комплексу, що може завдати і вже завдає колосальних збитків.

Основними напрямками діяльності в Україні щодо запобігання зміні клімату, які зазначені у Концепції з реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року є: скорочення антропогенних викидів і збільшення абсорбції парникових газів та забезпечення поступового переходу до низьковуглецевого розвитку держави; адаптація до зміни клімату, підвищення опірності та зниження ризиків, пов'язаних із зміною клімату [4]. Актуальність дослідження є вимогою часу та потребує розробки подальших рішень на різних рівнях управління з метою нейтралізації відповідних екологічних загроз.

Бібліографічний список:

1. Інформаційно-аналітична довідка про стан водних ресурсів держави та особливості сільськогосподарського виробництва в умовах змін клімату. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naas.gov.ua/upload/iblock/78a/Інформаційна%20довідка%204.05.2020-конвертирован.pdf> (дата звернення 20.03.2021).

2. Як змінюється клімат в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://menr.gov.ua/news/35246.html> (дата звернення 20.03.2021).

3. United Nations Environment Programme, “Emissions Gap Report 2019,” 20 November 2019, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unenvironment.org/resources/emissions-gap-report-2019> (дата звернення 20.03.2021).

4. Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 р. № 932-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249573705> (дата звернення 20.03.2021).

*Науковий керівник:
д-р економічних наук, професор,
декан обліково-фінансового факультету
Вишневецька О.М.*